

vége, amikor újra együtt hangsúlyoz az összes csengettyűs játékos, tehát gondosan számolni kell a 61. ütésig!

Összefoglalva: *Sáry László* gyakorlatai kiváló lehetőséget biztosítanak a legkisebektől – és, mint könyvében lapozgatva láthatjuk – a profi előadókig, hogy játékos módon, az improvizációs lehetőségek keltette örömmel készíthessük elő tanítványainkat (magunkat?) az első látásra nehéznek tűnő művek befogadására.

Havi Lóránt

Hangversenyek a 2014. évi Bárdos-szimpóziumon

A szimpózium szombati programjába a szervezők több hangversenyt is iktattak. Az első ilyen koncert főszereplője a debreceni **Ady Endre Gimnázium Leánykara** volt. Az együttes vezetője, **Kerekes Rita** igényes műsort állított össze az elmúlt 30 év irodalmából, s ezt a műsort tanítványaival hivatásosokat megszégyenítő színvonalon mutatta be. (A következők során a művek címe mögött szegletes zárójelben közlöm a teljes sorozat címét, ha abból az énekkar egy-egy tételt énekelt, a gömbölyded zárójelek között pedig a kórusművek szövegírójának vagy -forrásának neve áll.)

Petrovics Emil: *Hervadáskor* (Ady Endre)

Alejandro Yagüe: *El viento venía rojo* [*Historietas del viento* – I.]
(Federico García Lorca)

Kocsár Miklós: *Félelem* [*Karácsony, fekete glória* – 3.] (Nagy László)

Orbán György: *Pange lingua* (Aquinoi Szent Tamás)

Gyöngyösi Levente: *Venite, exsultemus Domino* (Biblia, Zsoltárok 95)

A gimnáziumi leánykar kiváló teljesítményt nyújtott: nehéz műsoruk előadását hibátlan technika, pontos intonáció, csiszolt előadásmód és gazdagon árnyalt dinamika jellemezte. Az énekesek látszatra könnyedén birkóztak meg a művek minden technikai és zenei nehézségével; hitelesen tolmácsolták az Ady-versre írt Petrovics-madrigál elégikus hangfűrtjeit, hajlékonyan alkalmazkodtak a Yagüe-darab váltakozó karaktereihez, s szinte hangszer-szerű virtuozitással szólaltatták meg Orbán nehéz motettáját, amely elsősorban nem a földolgozott szöveg tartalmához, hanem hangzásához rendeli hozzá a zeneszerzői eszközöket. Mind ez Kerekes Rita karnagyi és tanári munkájának színvonalát is minősíti; amiként az is, hogy növendékei tökéletes fegyelemmel mozognak a színpadon és teljes műsorukat kotta nélkül énekelték. Kerekes Rita energikus, magával ragadó karvezető, munkája technikailag is, zeneileg is

átgondolt. Különösen figyelemre méltó az a változatosság és hajlékonyság, mellyel a darabok dinamikáját és hangszíneit a megszólaltatott szöveghez igazítja. Nagy érték a debreceni zeneművészeti kar számára, hogy együttesével a karvezető hallgatók gyakorlati képzésének rendelkezésére is áll. Ebben a műsorban is helyet biztosított egy fiatal kollégának: a program közepén álló Kocsár-művet *Valkai Dávid* végzős hallgató vezényelte.

A március 29-i program délutánján két rövid hangverseny is helyet kapott. Először a két jubiláló zeneszerző műveiből hangzott el rövid válogatás: a 90. születésnapját idén ünneplő *Szőnyi Erzsébet* és a 80. évét 2013-ban betöltött *Kocsár Miklós* kamaraműveit a debreceni zeneművészeti kar tanárai és diákjai mutatták be.

Szőnyi Erzsébet: Aria e rondeau /klarinétra, zongorakísérettel; Matuz István átiratában/

előadók: *Matuz István* (altfuvola), *Mogyorósi Éva* (zongora)

Szőnyi Erzsébet: Preludio /per violino e pianoforte/

előadók: *Sütő József e.h.* (hegedű), *Mogyorósi Éva* (zongora)

Kocsár Miklós: Öt bagatell /két fagottra/ – 4. Rondo, 5. Vivace

előadók: *Dúzs Gabriella e.h.* és *Papp Rita e.h.* (fagott)

Szőnyi Erzsébet: Francia szvit /brácsára és zongorára/

előadók: *Farkas Csilla e.h.* (brácsa), *Király Márta* (zongora)

Kocsár Miklós: Hang-szín-játékok /két fuvolára/ – *Allegro moderato; Andante; Vivace*

előadók: *Jobbágy Bianka e.h.* és *Nagy Mónika e.h.* (fuvola)

Az elmélyültebb tartalmú és játékos kompozíciókat egyaránt fősoralkoztatató műsor tanár- és diák-előadóinak teljesítménye között csak árnyalatnyi diszpozícióbeli eltérések alapján lehetett különbséget tenni: A hangszeres tanárok a koncertpódiumok színvonalán játszottak, a növendékek pedig – akik között a már mesterképzésben résztvevők mellett akadtt második és első évfolyamos hallgató is – nem hoztak szégyent tanáraikra.

A nap harmadik „kis-koncertje” a késő délután programjába került. Ezen az alkalmon a Szent Efrém Görögkatolikus Ovoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény két egymást követő korosztályának képviselője – a Szivárvány Gyermeckar és a Lautitia Gyermeckar – mutatkozott be.

Először az alsó tagozatosokból álló, örvendetesen nagy létszámú **Szivárvány Gyermeckar** lépett a színpadra. Még meg sem szólaltak, amikor már világossá vált munkájuk egy fontos momentumra, az életkorukat meghazudtoló mértékű fegyelem. Programjukat a karvezető, **Deli Gabriella** átgondoltan állította össze: jutott benne hely klasszikus bravúr-számnak, a két jubiláló zeneszerző előtti tisztelgésnek és népi szövegre épített vidám feldolgozásnak:

Luigi Cherubini: *Szolmizáló kánon*

Szőnyi Erzsébet: *Én a hegyre* [33 könnyű kórus – 22.] (lengyel népdal)

A kislányok erre jönnek [33 könnyű kórus – 5.] (cseh népdal)

Aludj szépen [Biciniumok I. – Japán dallamok]

Postaváró [Biciniumok III. – Amerikai dallamok]

Szőnyi Erzsébet: *Cickom* [21 énekes játék – 18.] (magyar népi szöveg)

Kocsár Miklós: *Veréb-nóta* [Madáretető – 5.] (Kányádi Sándor)

Daróci Bárdos Tamás: *Tavaszi körtánc* (magyar népi szöveg)

A fenti mű-sorozat csak a korosztály számára készült repertoár alapos ismerőit gondolkodtatja el: Minden pontja kellemetlen technikai buktatókat rejt, s nehéz feladat elé állítja az előadókat. A játékos Cherubini-kánon intonációját számos nagy lépés nehezíti. Ezt a teherterelt a karvezető azzal súlyosbította, hogy a gyerekek a hangokat éneklés közben még kézzel is mutatták – akkor is, mikor a kánont három szólabban énekelték. Szőnyi Erzsébet négy biciniumának mindegyike tartalmaz valamilyen izgalmas nehézséget: a lengyel és cseh népdalfeldolgozások a magyartól idegen dallamvezetéssel, a japán dallam és kísérete különleges ázsiai pentaton hangsorával, az amerikai bicinium ritmusvilágával adta föl a leckét a kórusnak. A *Cickom* játék-földolgozás volt a Szivárvány Gyermekkar programjának legnehezebb feladata; megoldásán csak ámulhatott az értő hallgatóság: Szőnyi Erzsébet furulyákra és ütőhangszerre írt kísérettel látta el a jól ismert játékot, így alaposan megnehezítette az előadók dolgát. A kíséret hol egyedül, hol a karral együtt szólt meg, olykor pedig hallgatott, így a figyelem legteljesebb összpontosítására volt szükség mind a kisebb és nagyobb csoportokra osztott kórus, mind a hangszeresek, mind a kórusvezető részéről. A történelmi hűség diktálja, hogy ide írassék a hangszeresek neve is: furulyán közreműködött *Bakos Csinszka*, *Bereczki Mirjam*, *Karsai Marianna* és *Mester Fanni*, ütőhangszeren pedig *Demeter Dominik*. A műsor két utolsó darabja igényes siker-szám. A *veréb-nóta* remek színekkel megfestett vidám karakterkép, Daróci Bárdos Tamás *Tavaszi körtánc*-a pedig tökéletes kedvcsináló a felnőttbb korosztályok nagyszabású népdalfeldolgozásaihoz. Ez utóbbi hangulatához *Dr. Szabóné Sőrés Erzsébet* zongorakísérete szolgáltatta a „talpalávalót”.

Mind e nehéz feladatok teljesítésének záloga a kis énekesek és vezetőjük közötti mély, bizalomteljes szeretet. Deli Gabriella ennek révén nemcsak azt érte el, hogy a közös munka alapja a feladatra irányított figyelem és az ebből fakadó fegyelem legyen, de azt is, hogy a gyerekek a kemény munka ellenére is láthatólag jól mulatnak, értőn és vidáman muzsikálnak együtt a karnagyukkal.

A késő délutáni hangverseny másik résztvevője a **Lautitia Gyermekkar** volt. Ez az együttes **Nemes József** vezetésével évek óta egyre magasabb színvonalon működik és megérdemelt sikereket ér el.

Michael East: *How merrily we live*
Bárdos Lajos: *Szellő zúg* (Dr. Márkus Miklós)
Kocsár Miklós: *Jó szánút, jó fejsze [Téli alkony – 3.]* (Kányádi Sándor)
Bárdos Lajos: *Magos a rutafa* (felvidéki népdalok)

Az együttes rutinos eleganciával oldotta meg a négy kompozíció adta feladatokat. Az angol reneszánsz madrigálban a szövegmondás és a ritmus virtuóz könnyedségét, a cserkész-tábortüzek hangulatát fölidéző Bárdos-darabban a dinamika leheletnyire finomított árnyalatait, Kocsár Kányádi-földolgozásában a szöveg rétegeihez igazított puhább és vaskosabb hangszínek keverését, a nőikaroknak írt záró népdalszvitben pedig a számos előírt karakter-árnyalat váltakozását csodálhattuk meg. Karnagy és együttese között a Lautitia esetében is bensőséges a viszony. Nemes József nyilván világosan fogalmazza meg szándékait, és egyéni, de félreérthetetlen karvezetői eszköztárral szólaltatja meg énekeseit. Örvendetes volt látni, milyen sok fiút nyer meg az éneklés ügyének, s miként hívja elő a változó fiúhangokból a nőikar középső és mély szólamának színeit. Különösen szórakoztató volt látni karnagy és fiai együttműködését a *Magos a rutafa* előadásában: a fiúk professzionális higgadsággal énekeltek a kifejezetten lányok ajkára szánt mondatokat („...menyasszony leszek...”), de ajkuk körül látható volt a közös csínytevés mosolya: „most játszunk...”

Említést érdemel, hogy a Lautitia Gyermekkar és a Szent Efrém Iskola is befogadja a debreceni zeneművészeti kar karvezető-szakos hallgatóit. A kórus ugyanazon színvonalon működött együtt a Kocsár-darabot vezénylő *Arany Judit* végző karnagnövendékkel, mint megszokott vezetőjével.

A szimpozionum esti, nagy hangversenyét a Debreceni Egyetem Zene-művészeti Karának együttese, a **Bárdos Lajos Leánykar** nyitotta. A kórus programja a névadó zeneszerző két darabjával kezdődött; ezeknek irányítását a vezető karnagy két mesterképzésben végző növendéknek engedte át, az elsőt *Szűcs Magdaléna*, a másodikat *Veres Anett* vezényelte; a műsorukat záró sorozat már **Ordasi Péter** keze alatt szólalt meg.

Bárdos Lajos: *Cantemus!* (Bárdos Lajos)
Bárdos Lajos: *Csángó leánytánc* (csángó népdalok)
Kocsár Miklós: *Nőikarok Nagy László versekre*
– 1. *Farsangi tükör-dal*, – 4. *Én is drága, te is drága*
– 2. *Ó szállj le ide, sólyom*, – 3. *Széllel sodort levelek*, – 5. *Krizantém*

A két fiatal karnagy higgadtan és színvonalasan oldotta meg vállalt feladatát. Az első, rövidebb Bárdos-mű, a közismert *Cantemus* kiegyensúlyozottan és éretten szólalt meg.

A két Bárdos-kórusmű megszólalása között került sor az évenként

kiosztandó **Szesztay Zsolt Emlékdíj** idei kitüntetettjének megnevezésére és a díj átadására. Az oklevelet *Sárosiné Szabó Márta* méltatása után *Szesztay Zsoltné* adta át a kitüntetett harmadéves növendéknek.

Hajdú Sándor kivételesnek nevezhető a díjazottak eddigi, tekintélyes sorában: nevezett növendékünk ugyanis az egyetem matematika szakán is folytat tanulmányokat, sőt ott már demonstrátorként, néhány téma-körben tanít is. Ugyanakkor zenei tanulmányainak minőségét dicséri, hogy két héttel az ünnepi koncert előtt – már a díj odaítélése után – elnyerte a zeneakadémisták számára kiírt országos karvezető-verseny második díját, valamint egy különdíjat is.

Az ünneplést követően elhangzó második, több-tételes Bárdos-darab több buktatót is rejtett. Már maga az 1950-es évek elején keletkezett kompozíció föl kutatása is próbatételt jelentett az együttes vezető karnagyának: A művet a szerző eredetileg a tanítóképző főiskolák társas-zenei foglalkozásai számára írta, melyeken énekes és hangszeres feladatok egyaránt sorra kerültek. Így ez a darab azon ritkább népdalszvittek közé tartozik, melyekhez Bárdos hangszeres szólamokat írt. A *Csángó leánytánc* először egy pedagógiai gyűjtemény részeként jelent meg, s a zene-szerző néhány évvel a változat keletkezése után, 1956-ban alakította át teljesen abban a formában, ahogy a hangversenyen elhangzott. A négy közreműködő muzsikos – *Sütő József*, *Kurgyis Márta*, *Lóránt Dorottya* (hegedű) és *Molnár Anikó* (zongora) – játékának kézben-tartása és a többszöri karakterváltás kényes feladat, melynek feszültsége a mű első szakaszában még érzékelhető volt, később alább hagyott, s így a nőikar műsorának első fele jó hangulatú, vidám produkcióval zárult.

Kocsár Miklós Nagy László verseire írt öt nőikarát **Ordasi Péter** vezényelte; a harmadikként megszólaló darabban *Szilágyi Boglárka* énekelte a kényes szoprán-szólót. Az öt tétel változatos technikai és zenei igényeket támasztott a kitűnően felkészített együttesel szemben, s a Bárdos Lajos Nőikar az alapító Szesztay Zsolt nevével fémjelzett műlhoz méltó színvonalon felelt meg ezeknek az igényeknek. Produkciójukban mind az intonáció stabilitása, mind a dinamikai sokszínűség példászerű volt. Összezsírozott teljesítményük különösen figyelemre méltó annak fényében, hogy a kar tagjainak egyharmada hangszeres muzsikos, s hogy jó néhányan még csak fél esztendeje énekelnek az együttesben. Ez a tény különösen becessé teszi Ordasi Péter karvezetői és pedagógusi munkáját.

Az esti hangverseny második szereplője a **Kölcsey Kórus** volt. Nagyszabású ünnepi műsoruk valamiképpen az est minden pontjához kapcsolódott: helyet kaptak benne a két jubiláns zeneszerző, valamint a szimpózium névadójának darabjai, s a vezető karnagy, **Tamási László** baráti szeretettel bemutatkozási lehetőséget adott *Hajdú Sándor*, a Szesztay Zsolt Emlékdíjjal frissen kitüntetett ifjú karnagy-kolléga számára is.

Kocsár Miklós: *Négy madrigál – Kölcsey Ferenc verseire*
– 1. *Alkonyi dal*, – 2. *Elfojtódás*, – 3. *Bú kél velem...*, – 4. *Szerelemhez*
Kocsár Miklós: *Elment a nyár; Kelj föl, nap [Tavaszcvarás – 3, 5.]*
(Kányádi Sándor)
Bárdos Lajos: *Szent Benedekhez* (Dr. Békés Gellért OSB)
Szőnyi Erzsébet: *Ima alkonyi harangszóra* (népi imádság)

Az elsőként elhangzó Kocsár-sorozat önmagában különleges összefüggések egész láncolatát hordozza: Kölcsey Ferenc verseinek földolgozására a Kölcsey Társaság javaslata alapján Debrecen városa kérte föl a debreceni zeneszerzőt; Debrecen városa kérte föl Szilágyi Imre grafikusművészt is, hogy a négy kiválasztott Kölcsey-vershez négy képet készítsen egy debreceni galéria kiállítása számára; a grafikus a bemutatóra készülődő Kölcsey Kórus próbáit is meglátogatta, s képeinek elkészítésében az így szerzett élmények is szerepet játszottak; a sorozat ősbemutatója természetesen a Kölcsey Kórus nevéhez fűződik; az ősbemutató színhelye Szatmárcseke, a Himnusz születésének helye, időpontja pedig 2002. január 22., a Himnusz „születésnapja” volt. Tamási László együttese ezúttal úgy mutatta be a négy Kölcsey-költeményre írt madrigálokat, hogy a színpadra elhozta a négy festményt is. Kocsár Miklós – saját bevallása szerint – idegenkedett Kölcsey korának költészetétől, ezért nehezen vágott neki a szokatlan feladatnak: mindaddig a felkérésig soha nem zenésített meg 19. századi verset. Az elkészült mű ezért többértéűen is különleges, magában-álló alkotás. Bár technikai eszközei sokban rokonítják a szerző sajátos vokális stílusának más képviselőivel, a négy madrigál hangzsvilága mégis alapvetően archaizáló: megfogalmazásában nyomát találjuk a madrigál-műfajhoz kapcsolódó elemeknek éppúgy, mint a szövegek korára utaló magyar romantikát finoman idéző zenei ötleteknek. A sorozat negyedik darabjában kórus mellett két énekes szólista – *Dsupin Borbála* és *Duffek Ildikó* – is megszólalt.

A Kölcsey Kórus is közreműködik abban a színvonalas munkában, melynek során a debreceni zeneakadémia karvezető-szakos növendékei szakmai gyakorlatot végezhetnek és értékes tapasztalatokat szerezhetnek a karvezetés mindennapos feladataiban. Hajdú Sándor ezt a gyakorlatot ebben az együttesben, Tamási László irányításával végezte. Ezért a Kányádi-versekre írt *Tavaszcvarás* című Kocsár-sorozat két rövid tételének megszólaltatásakor örömmel adta át a karnagyi pulpitust a friss Szesztay-díjas karvezetőnek. Az előadásban karnagy és együttes látható örömmel és egyetértéssel működött együtt.

Bárdos Lajos *Szent Benedekhez* című, 1943-ban írt vegyeskarát a szerző fia, Daróci Bárdos Tamás írta át nőikarra. A strófikusan szerkesztett darab bencés himnuszunk készült, szövegét Dr. Békési Gellért, a rend szerzetes-költője írta. Nem sokat tévedhetünk, ha úgy érezzük: a himnusz előadása megemlékezésül és tisztelgésül is szolgált. Tamási László,

a győri bencés atyák tanítványa az elmúlt esztendőben eltávozott nagy tudású bencés zenetudós-tanár, Jáki Sándor Teodóz iránti elkötelezett szeretetét is kifejezte a mű megszólaltatásával.

A megemlékezés áhítatát szolgálta az is, hogy a darab elhangzása után – a karnagy kifejezett kérésére – nem következett taps. A Kölcsey Kórus rövid szünet után, szinte attacca folytatta műsorát Szőnyi Erzsébet darabjával. Az „alkonyi harangszóra” mondandó csikszentdomonkosi imádság szövegét Márton Áron erdélyi püspök családjában gyűjtötték a népzene kutatók. A kórusműben először eredeti formájában elhangzik egy gregorián *communio*-melódia: *Benedicite omnes Angeli Domini Dominum* („Minden angyalok, áldjátok az Uraknak Urát”). Maga a kompozíció ezután veszi sorra még a népdalok egyszerűségével megfogalmazott magyar imaszöveg szakaszait (*Mivel már béestvéledett, / Kérünk Teremtőnk Tégedet, / Mutasd szokott őrzésedet, / Hozzánk kegyelmességedet ... stb*). Az estéli harangszót *Tamási Zsuzsanna* ütős-kisérete szó-laltatta meg.

A szimpózium ünnepi hangversenyének utolsó szereplője a **Debreceni Kollégiumi Kántus** volt. Az együttes a tőle megszokott lapidáris, tömör hangzással és világos deklamációval adott sajátos „debreceni” szint a műsorán elhangzó daraboknak. **Berkesi Sándor** együttesének műsora:

Szőnyi Erzsébet: *Dicsérd a te Urad, Istened* (Biblia, Zsoltárok 147, Sík Sándor ford.)

Gárdonyi Zoltán: *Szelíd szemed, Úr Jézus* (Lars Stenbäck, ford. Podmanitzky Pál)

Szokolay Sándor: *Én vagyok a feltámadás és az élet* (Biblia, Ján 11,25b Róm 14,7, Károli ford.)

Vass Lajos: *Leánykérő* (népdalok, népi szövegek)

A műsor első száma a jubiláló zeneszerző kevésbé ismert arcát mutatta meg a hallgatóságoknak. Szőnyi Erzsébet az örvendező, ún. „halleluja-zsoltárok” sorába tartozó imádság kiválasztott szakaszait a szöveg címadó nyitósorának rondószerű visszatérései között rendezte el, s műve stílusosan egy, a „halleluja” szóra épített kóda-szakasszal zárul. A kompozíció orgonakíséretét *Sárosi Dániel* játszotta.

A következő két *a cappella* motetta a 20. század protestáns egyházi zenéjének két jellegzetes képviselője. Gárdonyi Zoltán műve egy, a finn lutheránus egyház dallamkincséből átvett bűnbánati ének négy strófájának földolgozása. A műben a dallam két korárszerű, négyszólamú le-tétje foglalja keretbe az imitációs elven szerkesztett két középső strófát, ahol a cantus firmust előbb az alt, majd a tenor énekli. Szokolay Sándor műve egy másik típus képviselője: bibliai szöveget dolgoz föl a barokk motetta-irodalom eszközeivel. *Berkesi Sándor* karnagy úr tudatosan ik-

tatta az est programjába ezt a darabot – mint a nemrégiben távozott nagy zeneszerző művészi végrendeletének megszólaltatását: „Mert közülünk senki nem él önmagának, és senki nem hal önmagának: Mert ha élünk, az Úrnak élünk; ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.”

A nagyszabású üzenet után a Kollégiumi Kántus Vass Lajos ritkán hallható népdalszvitjének vidám, eszköztelenségében is találó előadásával zárta a hangversenyt. A szvit előadásában – ezúttal zongorán – ismét *Sárosi Dániel* működött közre.

A Bárdos-szimpozium évtizedes hagyományához méltó hangversenysorozattal színesítette szakmailag is igényes programját. Illő módon tisztelgett ez a kis sorozat az elméleti előadásokban is szereplő jubiláns zeneszerzők, Szőnyi Erzsébet és Kocsár Miklós munkája előtt, s fejet hajtott a nemrégiben eltávozott Szokolay Sándor és Jáki Sándor emlékének is. Mindenek előtt és mindezek által azonban látványosan mutatta meg, hogy a jelenkor magyar vokális zenéje micsoda értékek hordozója.

A szimpózium résztvevői számára „csak” öröndetes tény, a rendező intézménynek viszont büszkeség, hogy a hangversenyeken megszólalt egyttések mindegyike Debrecen városában működik. Jól tudjuk, hogy a rendkívüli bemutatkozásokra természetszerűleg a város legjobb egytteseit kell megjelölni, ám bizton állíthatjuk: Magyarországon Budapest mellett kevés városnak van módja, hogy minden sorra került énekkari típusban (alsó és felső tagozatos gyermekkar, ifjúsági leánykar, felnőtt nőikar, ifjúsági vegyeskar) ilyen, világszínvonalon teljesítő egyttesekkel szolgáljon a szakértő hallgatóságnak.

Arany János

DEBRECENI EGYETEM
Zeneművészeti Kar

Bárdos
Szimpozium